

Туулын шийдвэр

Туулынх хотод нүүж ирээд удаагүй байв. Хот өндөр өндөр байшин, өнгө бүрийн машин, гоё сайхан бараатай дэлгүүр олонтой, олон хүнтэй, хүмүүс нь ихэвчлэн яаран явцгаах юм. Харин хөршүүд нь бие биеэ сайн танихгүй, хоорондоо ч мэндлэхгүй нь Туулд хачин санагдана. Хөдөө бол цөөн хүнтэй болоод ч тэр үү, нутаг усныхан маань бүгд л “Сайн байна уу, хичээл сурлага нь өндөр үү, аав ээжийнх нь ажил төрөл давгүй юу?” гэнэ. Бие биедээ санаа тавьж, таарах болгондоо мэндлээд хэчнээн дотно байдаг билээ.

Нэг өдөр Туул аавтайгаа гэр лүүгээ орж яваад орцонд тааралдсан ахтай “Сайн байна уу, ах аа?” гэж чангаар мэндлэв. Тэр ах гайхаж харснаа инээмсэглэн: “Сайн, сайн. Танайх энд нүүж ирсэн айл уу?” гэж асуулаа. Аав “Тийм ээ, бид саяхан Хөвсгөлөөс нүүж ирлээ” гээд яриа өрнүүлэв.

Туул тэднийг танилцуулсандаа баярлаж, “Байрны маань бүх хүн хоорондоо ингэж мэндэлдэг бол мөн ч сайхан даа” хэмээн бодлоо. Тэгээд энэ бодол санаагаа биелүүлэх төлөвлөгөө зохиож, маргаашаас эхэлж хэрэгжүүлэхээр шийджээ.

Асуултын дагуу ярилцана уу.

- Туул ямар шийдвэр гаргасан бэ?
- Туул яагаад энэ шийдвэрийг гаргах болсон бэ?
- Туулын төлөвлөгөө хэрэгжих болов уу?

Ажиглаад, суралцаарай! Дараах хүснэгтийг гүйцээж бичнэ үү.

Хэн, хэнтэй мэндэлж байна вэ?	Мэндчилгээний ямар үг хэрэглэж байна вэ?	Яаж мэндэлж байна вэ?	Юу сурах вэ?
Телевизийн нэвтрүүлэгч үзэгчтэй			
Багш сурагчидтай			
Нутгийн хүмүүс бие биетэйгээ			
Найзууд утсаар ярихдаа			

2. АСУУДЛЫГ ЗӨВ ТАНЬЯ

Зурагт юуг дүрсэлсэн байна вэ?

Асуудал юунаас үүссэн бол? Зургуудаас нэгийг сонгож, бяцхан түүх зохион бичээрэй.

Зохиосон эхээ ангийнхандаа уншиж танилцуулаарай.

Асуултын хариуг гүйцээн нөхөж бичнэ үү.

Ганаагийн муу зуршил

Ганаа сэргэлэн цовоо, эрүүл чийрэг хүү боловч гар утаснаас салдаггүй муу зуршилтай. Ээж нь эмнэлэгт ээлжийн сувилагч, харин аав нь холын тээвэрт явж, олон хоногоор гэрийн бараа харахгүй. Тэд хүүгээ хаана, юу хийж байгааг асууж, холбоо барих, тоогоо бодох, үгээ цээжлэхэд нь хэрэгтэй гээд хүссэн гар утсыг нь авч өгчээ. Гэтэл утастай болсноос хойш Ганаа хоолоо идэх, зурагт үзэх, босож суух, ер нь юу ч хийж, хаашаа ч явсан утаснаасаа салахаа больжээ. Ээж аав нь олон дахин хэлж, зэмлэн утсыг нь нууж, хураагаад ч нэмэргүй байлаа. Тэр найзуудтайгаа тоглохоос илүү, өдөржин гэртээ утсаараа оролдох тул найзууд нь цөөрч, хичээл сурлага нь муудаад ааш зан нь эвдрэн, уцаартай, залхуу болж эхэлжээ.

Эхийг дараах асуултуудын дагуу шинжилж, хариултыг бичээрэй.

Асуудал хэнд, юунд байна вэ?	Ямар асуудал байна вэ?	Ямар хувилбараар шийдэж болох вэ?	
		Сайн тал	Муу тал
Гар утсанд			
Ганаад			
Аав, ээжид			

3. АСУУДЛЫГ ХЭРХЭН ШИЙДЭХ ВЭ?

Зураглалыг ажиглаад, ярилцаарай.

Шанага будаа

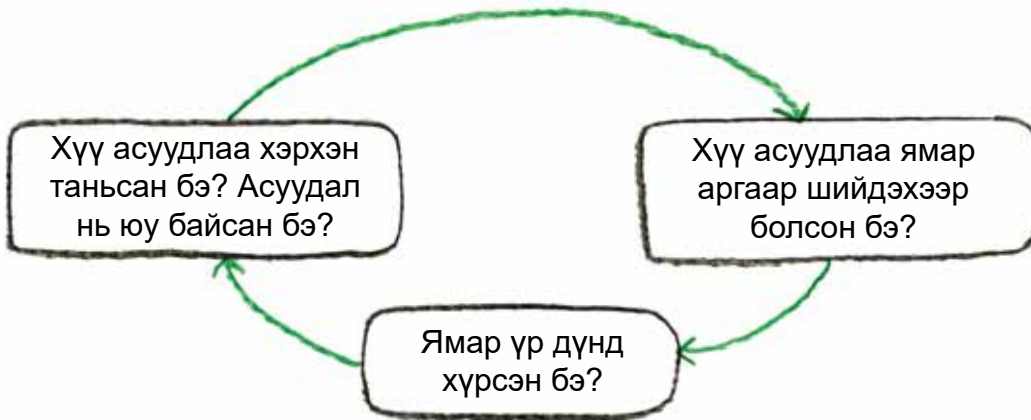
Нэгэн хүү хараа муутай ээжийнхээ хамт гуйлга гуйн амьдардаг байжээ. Ядуугийн зовлонгоос хэрхэн гарч болохыг хүү байнга эргэцүүлнэ. Ингээд нэгэн өдөр эрдэм мэдлэгтэй, ажилсаг хичээнгүй хүмүүс л сайхан амьдарч байгааг ухаарч, байсан бүх мөнгөө шавхаж аваад зах гарлаа. Түүний мөнгө ганц шанага будаа л авч хүрэлцэв.

Хүү будаагаа авч, гэртээ хариад тээрэмдтэл гурван шанага гурил болжээ. Маргааш нь хүү зах дээр очиж, гурилаа зарлаа. Олсон мөнгөө гурван тэнцүү хувааж, эхний хэсгээр нь дахин шанага будаа авав. Нөгөө хэсгээр нь гэртээ хүнс авч, үлдсэнийг нь сурахад зориулан хадгаллаа. Өдөр бүр ийнхүү хураасаар хүү сургуульд сурах мөнгөө хуримтлуулжээ.

Хүүг сургуульд сурах болсныг мэдсэн хүмүүс түүнд баяр хүргээд, ээжийг нь харж хандахаа амлалаа. Ингээд ээж нь зах дээр сууж тээрэмдсэн гурилаа дэргэдээ тавьж зарах болов. Хүүгийн хичээл зүтгэлийг үнэлсэн хүмүүс гурилыг дуртайяа авцгаана. Хүү орой ирж, ээжийгээ үүрэн, шанага будаагаа аваад харих болов. Цаг хугацаа өнгөрсөөр, хүү ч эрийн цээнд хүрч, эрдэм мэдлэг, нинжин сэтгэлтэй хүн болон, ээжийнхээ хамт амар сайхан жаргасан гэдэг.

Дараах асуултын дагуу эргэцүүлэн бодоод, хариулж бичээрэй.

Өөрт тохиолддог асуудлаас сонгон, дараах 5 алхмаар шийдэж туршаарай.

1. Асуудлыг олж таниарай (Асуудал юунд байна вэ?)
2. Шийдэх ямар арга замууд байгааг олоорой.
3. Хамгийн сайн аргыг сонгоорой.
4. Сонгосон аргаа хэрэгжүүлж туршаарай.
5. Ямар үр дүнтэй байгааг үнэлээрэй.

4. ЗӨВӨӨР ШИЙДЭХИЙГ ЭРМЭЛЗЬЕ

Нэгэн ангийн хүүхдүүд ангид болон сургуульд үүсдэг асуудлуудыг жагсаан бичиж шийдэх арга замыг олжээ. Та нар ч бас өөрсдөдөө тулгарсан асуудлыг шийдэх арга замыг олоорой.

№	Манай ангид тулгарч буй асуудлууд
1	Ангийн хүүхдүүд өөрийн эд зүйлээ хаядаг.
2	Хөвгүүд охидыг уйлуулдаг.
3	Багш нараас өөр хүмүүстэй мэндэлдэггүй.

Асуудлаа хамтарч шийдье.

Ямар асуудал байна вэ?	Багш нараас өөр хүмүүстэй мэндэлдэггүй
Юунаас болсон гэж үзэж байна вэ?	Ичдэг учраас Яаж мэндлэхээ мэддэггүй учраас Санамсаргүйгээс мэндлэхгүй өнгөрдөг Сайн танихгүй учраас Завгүй байдаг болохоор нь Хүсдэггүй учраас
Юу хийх вэ? Яах вэ?	Үйлчлэгч эгчтэй Өөр хичээлийн багш нартай Жижүүр ах, эгчтэй Сургуулийн эмчтэй Захиралтай Сургалтын менежертэй Найз нартайгаа мэндэлж байна.
Оновчтойг сонгоё.	Шийдэл: - Хүн бүхэнтэй мэндэлж сурцгаая. Үйлчлэгч эгчтэйгээ - Бидний ангийг цэвэр байлгадаг гэж талархан хүндэлж мэндэлье. Хүн бүхнийг хүндэтгэн мэндэлье. Тэд бүгд эрх тэгш, ач тустай хүмүүс.

Хөрш айлын хүүхдүүд

Хөрш айлын хоёр хүү сайхан найзалдаг байлаа. Тэд зав л гарвал хамт тоглоно. Нэгэн өдөр хамтдаа гол руу явахаар болов. Замдаа элдвийг ярилцан алхсаар голын эрэг дээр очоод усаар байлдаж, чулуугаар тоглон, эрвээхэй барьж, хөгжилдөж болох бүх л зүйлийг хийв. Тэгээд сүүлд нь эрэг дээр хэвтэх ундааны шилийг чулуугаар шидэж хагалахаар боллоо. Жижиг чулуугаар онохгүй байсан тул том чулуугаар шидэцгээв. Эцэст нь, чулуунд оногдсон шил тасхийтэл хагарлаа. Миний чулуу оносон. Үгүй, минийх оносон гэж маргалдсаар тэд тоглоомоо өөрчлөв. Удалгүй жаахан охины уйлах дуу сонсогдлоо. Хоёр найз тэр зүг яаран гүйж очтол охин тэдний хагалсан шилэнд хөлөө зүсчихжээ. Тэд яахаа мэдэхгүй хэсэг зогслоо. Гэтэл нэг нь зугтан гүйв. Үлдсэн найз нь яасан бол?

Дээрх тохиолдолд асуудал нь юу байсан бэ?

.....

Хүүд асуудлаа шийдэхэд нь туслаарай. Тохирох хариултыг тэмдэглэж, өөрийн санааг нөхөж бичээрэй.

Охиноос уучлал гуйна.

Охинд тусалж, хөлийг нь бооно.

.....

.....

Голын эргээр хогийг цэвэрлэв.

Чи асуудалд хэрхэн ханддаг вэ? Энэ талаар өөрийгөө шинжээрэй.

	Асуудалд хандах хандлага	Тийм	Үгүй	Заримдаа
1	Надад өдөр бүр асуудал тулгардаг.			
2	Би асуудлаас айдаг.			
3	Би асуудлыг олж харж, шийдэж чаддаг.			
4	Би асуудлыг бусадтай хамтран шийдэж чаддаг.			
5	Надад асуудал тулгардаггүй.			
6	Би асуудлыг хөнгөн хүлээж авдаг.			
7	Би асуудлыг цаг алдалгүй шийддэг.			
8	Би асуудлаас гарц хайж чадна.			
9	Би асуудал тулгарвал хэн нэгэнд ханддаг.			
10	Би асуудлын учрыг олж чаддаг.			
11	Би асуудлыг өөрөөсөө хайж чаддаг.			
12	Би асуудлын тухай эхлээд боддог.			
13	Би асуудлыг шийдэхээсээ өмнө уурладаг.			
14	Би асуудлыг шийдэхдээ төлөвлөдөг.			

Дээрх хүснэгтийг ашиглан, өөрийгөө үнэлээрэй.